

ADIMEN ARTIFIZALA ZINEMAN

LEGEZKOA BAI, BAINA BIDEZKOA?

Geroz eta ekoizpen gehiagok baliatzen dituzte teknologia berriak, izan plano orokor eta jendetsuak figurante bidez egitea aurrezteko, izan efektu bereziak are azkarrago egiteko. Azken urtean, dena den, Euskal Herriko zine-aretoak gehien bete dituztenetako bi pelikulek adimen artifiziala erabili dute aktore printzipalen arteko solasaldietan. Legezkoa bai, bada, ez dagoelako kontrakorik dioen araudirik. Baina bidezkoa al da?

GORKA PEÑAGARIKANO GOIKOETXEA

Hollywoodeko akademiak Oscar sariak banatuko ditu Euskal Herrian martxoaren 2tik 3rako gauean. Munduko zinema industriako foku guztiak horra begira ipini ohi dira urtero-urtero, eta, ia beti bezalaxe, bada zeresana ematen ari den gairik. Ez dira inoiz arrazoiak falta eztabaidak sustatzeko; baina inori mesede egiten badie polemikoak izatea Oscarretara doazen hainbat ekoizpen edota aktore, irabazten ateratzen direnak Oscarrak beraiek dira. Funtsean, marketinerako estrategia bat gehiago baino ez dira-eta.

Handizkatuta dator *Emilia Pérez* filmari buruzko polemika. Aktore protagonistaren bueltan ardaztu da eztabaida. Karla Sofia Gascón aktoreak duela bostbat urte Twitterren egin zituen hainbat txio arrazista, onartezintzat jotzeko modukoak, eta harrigarriki, filma zabaltzeaz arduratzen den Netflixek berak ere “oso larrizat” jo ditu. Harrigarria dela diogu, ez baita estreinako aldia halako gauzak gertatzen direla, baina ez da normalean neurri zorrotzik hartzen; izango du zeri-

kusirik kasu honetan aktorea emakume transexuala izateak. Azkeneko, Sofia Gascón promoziotik kanporatu dute, eta aktoreak berak ez joatea erabaki du Espainiako Goya eta Erresuma Batuko Bafta sarietara, izendatuta egon arren. Orain, emakumezko aktore onenaren Oscar saria jasotzeko hautagaia da, baita film onenarena eskuratzeko ere.

Bigarren plano batean igaro dira *Emilia Pérez* pelikularen inguruko bes-telako hainbat kontu. Esaterako, Mexikon kokatzen den filma, Mexikora joan gabe eta lantaldean mexikarrik eduki gabe oso-osorik Europan grabatu dutela, eta hizkuntza bera ondo kontrolatu gabe. Baina Hollywoodek ez dio horri apenas garrantzirik ematen. Azken Donostiako Zinemaldian *Modi. Three Days on the Wing of Madness* pelikula aurkeztu zuen Johnny Depp; duela ehun urteko Parisen kokatzen den istorio osoan, %1 entzuten da frantsesa, eta ia guztia da ingeles estatubatuarra. Halaxe dira kontuak.

Dena dela, kokalekuena-eta baino dezente gehiago –baina aktorearen

mezu arrazistak baino gutxiago– aipatu da *Emilia Pérez*-en post-produkzioan adimen artifiziala erabili dutela. Pelikularen soinu nahasketaz arduratu den pertsonak aitortu duenez, Respeecher programa erabili dute “hainbat elementu musikal eta bokal doitzeko”, hala nola Sofia Gascónen ahotsa kantura hobekiago egokitzeko –pelikula musikala da–, eta horretarako Camille abeslari frantziarraren kantatzeko era hartu dute oinarri. Horrez gain, Selena Gómez eta Zoe Saldaña ere aktore diren pelikulan, bi horien ahoskera hobetu dute adimen artifizialarekin espainolez mintzatzeko. “Kontrolatzen ez duten hizkuntza batean hitz egitea ez da erraza, gidoia ikasita eduki arren, eta naturaltasun gehiago ematea lortu dugu AArekin”, adierazi du soinuaz arduratu den ekoizleak.

THE BRUTALIST ERE, ANTZERA

Ia lau ordu irauten ditu Brady Corbet zinegilearen film berriak. AEBetan dago kokatuta, Adrien Brodyk gorpuzten du László Toth protagonista, sortzez hungariarra eta judua den gizona, Atlanti-

The Brutalist

Emilia Pérez

koaz bestaldera emigratu berri duena Bigarren Mundu Gerra amaitu eta gutxira, familia atzean utzita. Arkitekto ezaguna zen Hungarian, baina migratzaileen iraganari kasu gutxi egiten zaionez, kostako zaio asko burua altxatzea.

Pelikula handia da *The Brutalist*. Bafta sarietan pelikula onenaren premia ez ezik, aktore onenaren garaikurra ere jaso du Brodyk, eta testuinguru horretan helduko da Oscar sarietara. Kritikagile ugari pelikularen gaitasun narratiboa ari dira nabarmentzen, eta ez da, zentzu horretan, motiborik falta.

Akaso behar baino zeresan gutxiago ematen ari da adimen artifiziala erabili dutela post-produkzioan. Elkarrizketa batzuetan sartu dute eskua: László Tothek (Adrien Brody) zenbaitetan hungarieraz hitz egiten du familiarekin, eta Brody aktore estatubatuarrek ez daki hungarieraz mintzatzen, ezta bere emaztearena egiten duen Felicity Jones aktore britaniarrak ere.

“Hungarierazko gidoiak goitik beherraino bikain ikasi dituzte”, irakurri diogu filmaren zuzendari Corbeti Hollywoodeko hedabide bati eskainitako elkarrizketan, eta zera esanez justifikatu du: “Teknologia horiek erabili ezean, aktoreak entzungo genituzke hungarieraz, bai, baina azentu ingeles estatubatuar edo britaniarrarekin”. Solasaldi horietan ez ezik, adimen artifiziala erabili dute, besteak beste, irudi batzuk sortzeko, zehaztu gabeko hainbat estruktura eta marrazki sortzeko. Hori guztia, zuzendariaren esanetan, nahi baino aurrekontu apalagoa eduki dutelako eragin dute.

Artikuluari bi film seinatu badiara ere, azken urtean Euskal Herriko zine aretoetatik igaro(ko) diren ekoizpen ugari erabili dute adimen artifiziala. Adibidez, *Dune 2* filmeko ekoizleek aitortu dute CopyCat erabili dutela Fremenen begi urdinen erreplikak egiteko; Bob Dylanen ibilbidea fikziotik kontatzen duen *A Complete Unknown* pelikularak Revize erabili du, plano batzuetan protagonisten bikoizleak hobeto ordezkatzeko; *Here* pelikulan, berriz, Tom Hanks eta Robin Wright gazteagotzeko erabili dute teknologia; eta *Alien: Romulus*-en, azkenik, efektu bereziak egiteko.

AA-REN ESKUA SARITZEN DA?

Bai Adrien Brody (*The Brutalist*) eta bai Karla Sofía Gascón (*Emilia Pérez*) gizonetzko eta emakumezko aktore onenaren Oscar sarirako hautagaien artean daude. Sariak dioen bezala, haien antzezpena da baloratzen dena, eta hain justu ere AA erabili dute haien antzezpenak –ahotsak, kasu bietan– hobetzeko. Aintzat hartu beharko litzateke? Horixe da eztabaidagaia.

“Pelikula honetan [*The Brutalist*], orain arte egiten ez genuen ezer ez dugu egin AArekin”, irakurri diogu Redshark hedabidean David Jancsó ekoizleari: “AA gabe, oso erabilia den ProTools audio softwarearekin egingo genukeen egin duguna [hungariar azentua hobetzea], baina prozesua azkartzeko, zeren solasaldi asko daude hungarieraz, teknologia berriak erabili ditugu”.

Eztabaida putzu sakonagoetara eramandu Jancsó: “Ikusle arruntari axola

zaio aktoreek hungariar perfektu batean hitz egitea? Detaileak hobetzea baino ez da izan gure asmoa. Azentu ikaragarri txarrak heldu izan dira urteetan Oscarretara”.

MUGATUKO DA ERABILERA?

Behin aurtengo Oscarren sari banaketa igarota, litekeena da akademia estatubatuarrek ohar bat kaleratzea edota barne-araudian punturen bat aldatzea, zinema arloko hedabide batean baino gehiagotan irakurri dugunez. Baina ez da askorik espero.

Gaur egun, Hollywoodeko zine-akademiak bere produkzioei proposatzen die formulario bat betetzea, jakinarazteko ea AA erabili duten eta zein sekuentzia edo eszenatan. Baina hautazkoa da betetzea, eta jakina, baita zehaztasunak ematea ere. Gero, gainera, formulario hori publiko egitea ekoizle bakoitzaren eskuetan geratzen da. Sarean irakurri dugunez, baliteke formulario hori, aurrerantzean, derri-gorrezkoa izatea.

Lohia guztia azpian bi lobby handi leudeke elkar-joka, eta biak estatubatuarrek dira. Alde batetik geneukake hainbeste milaka milioi dolar mugitzen dituen Hollywooden industria, eta bestetik, AEBetako Gobernuaren eta inbertitzaileen gero eta babes handiagoa duen AAren sektorea, Silicon Valleyko munstroa. Pentsaezina litzateke pare borrokan ipintzea, interes ugari ere elkarrekin baitaizkate. Hortaz, ez espero ezer Hollywooden partetik (oraingoa ere). ●